
Avtomobil – dvojezični strokovni slovar¹ in (Breznikove?) nove besede v njem

Ljudmila Bokal

Članek opisuje nemško-slovenski in slovensko-nemški strokovni slovar z naslovom Avtomobil iz leta 1928 ter ugotavlja njegova slovaropisna načela. Še posebej opaža sodelovanje Antona Breznika pri oblikovanju novih besed.

The article discusses the lexicographic principles used in the German-Slovene and Slovene-German terminological dictionary The Car (Avtomobil) published in 1928. Special attention is paid to Anton Breznik's share in making of new words.

Proučevanje razvoja posameznih strok vključuje tudi zasledovanje širjenja njihove denotativne podlage, kar ima za posledico potrebo po poimenovanju novih predmetov in pojmov, pojavljajočih se v stroki, in v končni fazi večanje njenega leksikalnega obsega. Velikost leksikalnega obsega najustrezneje prikaže popis vseh leksemov, ki ga ena od jezikoslovnih ved – leksikografija konkretizira v materialno obstoječih zbirkah leksemov – v slovarjih, ki omogočajo tudi statistično določljive jezikovne karakteristike posameznih strok. V velikosti leksikalnega obsega posameznih strok se odraža tudi njihova predmetna in pojmovna vsebinska raznoterost, ki je določena s stopnjo razvoja posamezne stroke. Nedvomno vse stroke pri tem nimajo enakovrednega položaja.

Avtomobilizem je po svoji naravi stroka z veliko stopnjo vsebovanosti drugih, temeljnih ved: fizike, kemije in drugih naravoslovnih, a tudi antropoloških ved. Velika prepletenost le-teh in njihovo reduciranje na aplikativno stran je vzrok denotativno širokega obsega, k čemur pripomore tudi visoka stopnja civilizacijsko pogojene nujnosti glavnega predmeta obravnave v človekovem življenju.

Avtomobilizem je zato tudi ena prvih strok, ki je dobila svojo kodifikacijo v slovarju. Leta 1928 je namreč izšel dvojezični terminološki slovar z naslovom

¹ *Avtomobil*, Tehnična terminologija, 1. zvezek. Izdal terminološki odsek udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekta, Sekcija Ljubljana. V Ljubljani 1928. Založil Avtomobilski klub Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, 62 strani. Ne glede na to, da je v predgovoru v Slovar napisano, da je Anton Breznik oblikoval nove besede (»skovanke«) v tem Slovarju, je vprašaj v naslovu zato, ker je zaradi pomanjkanja virov nemogoče ugotoviti delež in identiteto Breznikovih novih besed v Slovarju.

Avtomobil. S stališča razvoja leksikologije je pomembno, da je pri njem sodeloval dr. Anton Breznik. Ta Slovar v slovenskih terminoloških razpravah do sedaj še ni bil podrobneje razčlenjen. Omenjen je v zgodovinskem pregledu del slovenskega strokovnega izrazja Zvonke Leder Terminološka prizadevanja na Slovenskem leta 1991.² Opis Slovarja, ki nakazuje problemsko zastavljene smernice, in prva omemba Antona Breznika kot sodelujočega, je podan v članku Ljudmile Bokal Tipologija novih besed (ob primeru avtomobilskega izrazja).³

Slovar z naslovom Avtomobil je dvojezični slovar velikosti A5 in obsega 62 strani. Nemško-slovenski del zajema 34 strani, slovensko-nemški pa od 35. do 62. strani, torej 27 strani. Slovar uvaja eno stran dolg predgovor, ki ga je napisal pobudnik in glavni avtor inženir Viktor Skaberne. Ker na platnicah avtor ni naveden, je mogoče sklepati, da si Viktor Skaberne ni lastil absolutne avtorske pravice. To potrjuje tudi vsebina predgovora samega. Avtor izhaja iz misli o majhnosti slovenskega naroda, katerega »kulturne razmere (pa) zahtevajo, da hodimo samostojna pota tam, kjer smo navezani nase.«

Sledi opis poteka dela, ki naj bo zaradi podobnosti z današnjimi razmerami objavljen v celoti: »Že leta 1919 je Sekcija Ljubljana Udruženja jugoslovenskih inženjera i arhitekta, ko je videla, da je potreba po dognani tehnični terminologiji postala nujna, na pobudo podpisanega sklenila, da začne z izdajanjem terminoloških sestavkov po sistemu Schlomann-Oldenbourgovih šestjezičnih slovarjev. Volja je bila močna, še silnejše pa so bile mnogotere zapreke. Posamezni člani smo, in sicer ne le radi potrebe, temveč tudi iz veselja do stvari same še dokaj ustvarili, ni pa predvsem bilo sredstev za objavljenje.

Končno je uspelo, da izide 1. zvezek Tehnične terminologije, in sicer v založbi Avtomobilskega kluba Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, Sekcija Ljubljana, ki je v svojem Vestniku iz l. 1926 priobčil od g. Joso Gorca z veliko marljivostjo sestavljeni načrt slovenske avtomobilske terminologije.

Pri skupnem od avtomobilskega kluba pokrenjenem posvetovanju klubovih in zastopnikov naše sekcije je bilo sklenjeno, da pregleda gradivo naš terminološki odsek, ki se je dela takoj lotil. Nemški besedni zaklad je izdatno izpopolnil, slovenske izraze pa temeljito predelal. Poleg g. inž. Gvidona Guliča je poslu posvetil mnogo časa in brige posebno še g. inž. Josip Štolfa, h končni redakciji pa smo pritegnili še g. profesorja dr. Antona Breznika, ki nam ni bil le zvesti vodnik mimo slovniških pasti, temveč nam je dal tudi pobudo za marsikatero posrečeno 'skovanko' ».⁴

Iz predgovora je mogoče razbrati:

1. da je Slovar nastal na pobudo Viktorja Skaberneta, sicer pa je kolektivno delo;

² Zvonka Leder, Terminološka prizadevanja na Slovenskem. *Jezikoslovni zapiski 1*, 1991, str. 163.

³ Ljudmila Bokal, Tipologija novih besed (ob primeru avtomobilskega izrazja). *Slovensko naravoslovno-tehnično izrazje*, ZRC SAZU, 1998, str. 156.

⁴ *Avtomobil*, Tehnična terminologija, 1. zvezek, Ljubljana 1928, str. 3.

2. Slovar ni čisto samostojno delo, ampak ima tujo predlogo;
3. predgovor poleg zunajjezikovnih podatkov o Slovarju navede tudi nekaj notranjejezikovnih;
 - b) število gesel se je glede na prvotno predlogo povečalo;
 - c) sklepati je moč, da strokovnim presojevalcem – terminologom slovenski izrazi v prvotni predlogi niso ustrezali, zato so jih predelali, v končni fazi pa dali v pretres še veliki jezikovni avtoriteti tedanjega časa, dr. Antonu Brezniku. Ta je reševal slovnična vprašanja, hkrati pa, kot se iz predgovora vidi, pri prevajanju oblikoval tudi nove izraze z avtomobilskega področja.

Breznikovo sodelovanje pri Slovarju je bilo, kot že rečeno, v slovenskem jezikoslovju prvič opaženo v tukaj že omenjenem sestavku terminološkega zbornika leta 1998. Jezikoslovne razprave Antona Breznika iz leta 1982, ki jih je izbral in uredil prof. dr. Jože Toporišič, bibliografijo pa sestavila Jana Hafner in Stane Suhadolnik, opisujejo Breznikovo besedoslovno delo tako: »Gotovo velike važnosti je njegovo besedoslovje (6 enot), v okviru katerega je začel s Slovarskimi navržki 1904. leta (k Pleteršnikovemu slovarju), skupaj 351 gesel, sodeloval nato pri grško-slovenskem Doklerjevem slovarju, sestavil slovarček za svoj SP 1920 in pozneje za SP 1935, vmes pa ocenil tudi Obrtno, trgovinsko, tvorniško in železniško terminologijo H. Podkrajška; na koncu so še pripisi v Pleteršnikov slovar in, morda, naglasi (tonemski) v Slovensko-srbohrvatskem slovarju, I, 1950.«⁵ In na drugem mestu: »Pač pa je v našem izboru iz Breznikovih razprav o slovenski besedi v slovarjih njegovo delo *Kastelčev latinsko-slovenski slovar* (SJ 1938), v katerem se Breznik kaže kot superioren poznavalec zgodovine slovenskega besedja in pravopisja, saj je v tem času že imel za sabo podobna, večinoma veliko obsežnejša dela, kakor so: Slovenski slovarji (RZDHV 1926, 110–174), Vpliv slovenskih slovarjev na srbsko-hrvatske (ČJKZ 1931, 16–17), Iz zgodovine novejših slovenskih slovarjev (ČZN 1938, 17–32, 87–98, 147–165) in že prej še zlasti zanimiv in živ Popovičev *Specimen vocabularii vindocarniolici* ter Pohlinov *Glossarium slavicum* (ČJKZ 1927, 91–99).«⁶

Kolikšen je Breznikov delež pri Slovarju, bi bilo mogoče ugotoviti z natančnim tipološkim poznavanjem Breznikovih besedoslovnih obdelav in s primerjalno razčlemba le-teh s temi v Slovarju. Na podlagi obstoječega in dosegljivega Breznikovega dela in razprav o njem pa lahko prikažemo le celovito obdelavo slovenskega besedja v Slovarju.

Glede na nedosegljivost obravnavanega predmetnega področja bodo obdelani le leksemi kot taki, brez ugotavljanja poimenovalne ustreznosti. Seveda pa nekateri pojmi že sami po sebi kažejo na časovno oddaljenost pojava, kot na primer: **strešna prevleka, pribor za krpanje pnevmatike, jačilnik iskre.**

⁵ Anton Breznik, *Jezikoslovne razprave*, Slovenska matica, Ljubljana 1982, str. 8.

⁶ Glej opombo 5, str. 10.

Obdelava gesel: Gradivo je razvrščeno po abecednem redu. Značilno je, da za posameznimi črkami stoji pika: A., B., C. itd. Poleg enobesednih gesel, ki jih je v Slovarju največ, so v njem tudi večbesedna gesla: **areometer na kislino, brisač vetrobrana, dušenje plina, vreča za kolo**. Kot gesla so nastavljene tudi prilastkove stalne zveze, in sicer s samostalniško odnosnico na prvem mestu, določujoči pridevnik pa je naveden za vejico: **kladivo, kovalno; krak, osni; gladina, vodna**. Iz tega pravila je ušlo geslo: **čelno lice**. Nekaj je tudi gesel s pojasnjevalnim izrazom v oklepaju: **menjalnik (hitrosti), brazde (na plašču)**. Zaradi nemškega ustreznika se nekatera gesla začenjajo tudi s predlogom: **brez verig** kettenlos, **brez lomov in zvark** bruchundschweissfrei.

Za geselsko besedo, ki je pisana v mastnem tisku, je podatek o spolu, pri čemer so uporabljene krajšave m., ž. in s. V slovaropisu tudi danes uveljavljeni grafemi imajo v Slovarju piko. Gesla so nastavljena v ednini. Pri konkretnih predmetih, ki jih je moralo biti zaradi narave njihovega funkcioniranja več, je geselska beseda zapisana v množini: **krpe, gumijeve; ostružki, motke**.

Če je prilastkovih stalnih zvez pod določenim geslom več, so navedene po abecednem načelu, pri čemer je gospodarnost navajanja stalnih zvez dosežena z ravno črto, ki nakazuje ponovitev odnosnice: **kolo s.**, das Rad, **cilindrično –**, **ravnazobo –**, das Stirnrad, – **gonila**, das Getrieberad, – **iz jeklene litine**, das Stahlgussrad, **kolutasto, plosko –**, /.../. Nekatera gesla izkazujejo pravo bogastvo prilastkovih stalnih zvez. Pri geslu ventil jih je 16, pri vijak 18, pri vzmet 18 (tu je zapisana tudi glagolska zveza **vzmet prožiti, vzmet kriviti**), pri zavora jih je 25. Za primer raznovrstnosti pojava in prave poimenovalne spretnosti naj bodo navedene pri zadnje omenjenem geslu: **četverokotna zavora, čeljustna –**, **laločna –**, **platiščna –**, **diferencialna –**, **mehanična –**, **nožna –**, – **na boben**, – **na gonilu**, – **na jermenici**, – **na predležju**, – **na prednjih kolesih**, – **na zadnjih kolesih**, – **na vijak**, – **na zračni pritisk**, **notranja –**, **oklepna –**, **ročna –**, **sklopčna –**, **notranja čeljustna –**, **razporna –**, **tekočinska –**, **vakuum –**, **zadnja –**, **zunanja –**.

Kadar obstajata dve sopomenki, od katerih je ena pogostejša, je na pogostejšo opozorilo s kazalko glej: **amortizer** /.../ glej blažilec, **brzinomer** /.../ glej tahometer, **cirkulacija** /.../ glej kroženje, **dinamostroj** /.../ glej dinamo, **govorilo** /.../ glej megafon, **kontakt** /.../ glej stik. Iz navedenih primerov se vidi, da sestavljavc tovrstnih dvojic ni razmeščal avtomatično po načelu dajanja prednosti domačim izrazom. Odločal se je po tehtnem merilu jezikovne rabe oziroma frekventnosti in ne po purističnem, izvornem pristopu.

Obdelava posameznih izrazov kaže, da se je jezikovni sodelavec zelo trudil iskati slovenske izraze, vendar jih ni vsiljeval za vsako ceno. Primer: **Summer, der brenčač**, vibrator; **vibrator** glej brenčač; **brenčač** /.../ der Summer. Pogosto sta navedena tudi oba izraza, prevzeta beseda in slovenska sopomenka, če le obstaja:

Transformation, die transformacija, pretvarjanje, preobrazovanje; **Tachometer**, das tahometer, brzinomer; **Transmission**, die transmisija; **Vulkanisierung**, die vulkanizacija.

Besedje Slovarja dokaj jasno izkazuje več plasti:

1. Osrednji, standardni del, ki se iz Pleteršnika širi prek vseh pravopisnih slovarjev do današnjega časa in oblikuje jedrni del besedišča slovenskega jezika. To niso samo strokovni izrazi iz avtomobilske stroke, ampak njihov pomen seže čeznje v splošno besedje. Take besede bi bile: **bat**, **cev**, **črpalka**, **drog**, **držaj**, **gred**, **jeklenka**, **jermen**, **kolo**, **motor**, **napetost**, **naprava**, **orodje**, **svetilka**, **števec**, **vijak**, **volan**, **vzvod**.

2. Naslednjo skupino zajemajo zastareli izrazi, ki danes niso več funkcionalne enote slovenskega knjižnega jezika. Dajejo vtis, da so srbskega oziroma hrvaškega izvora. Na prehodu stoletja so bili kolikor toliko živi; viri v Pleteršnikovem slovarju navajajo narečja (to velja za besedi **laloka**, **kretati**), napisani pa so tudi viri Cigale, Caf, Janežič, Miklošič. Slovenščina jih je očitno prevzela v najzgodnejši fazi ilirizma (razen nekaterih avtohtonih narečnih), tako da jih je Cigaletov slovar iz leta 1860 že evidentiral. Novoilirsko gibanje v prvem desetletju 20. stoletja jim je olajšalo sprejem v Slovar in pomagalo obiti zavore, ki so se mogoče pojavile, ker je bilo čutiti, da besede niso domače. Take besede so: **gatiti**, **prekidan** (**prekidno drogovje**), **struja**,⁷ **dejavovati**, **kretati**, **laloka**, **lukalo**, **okret**.

3. Opazen delež besedja v Slovarju obsegajo prevzete besede, ki imajo včasih slovensko sopomenko, ki je ponekod oblikovana prav v skrbi, da bi prevzeta beseda ne delovala kot edini leksem za določen pomen. Take besede so: **akcelerator** (**pospešnik**),⁸ **defekt** (**okvara**),⁹ **denzimeter** (**gostotomer**),¹⁰ **ligroin**, **signal** (**znamenje**),¹¹ **efekt**, **diferencial**, **filter**, **gumi**, **karoserija**, **kulisa**, **shema**.

4. Nekaj izrazov ima v funkciji slovenskega ustreznika samo poslovenjeno zapisano prevzeto besedo: **Kickstarter**, der kikštarter. V nemško-slovenskem delu pa je več besed navedeno tudi brez tega: **Arbeitsfähigkeit**,¹² **die**, **siehe Leistungsfähigkeit**,¹³ **Ausgleichgehäuse**,¹⁴ **das**, **siehe Differentialgehäuse**,¹⁵ **Auslassventil**,¹⁶ **das**, **siehe Auspuffventil**.¹⁷

⁷ To geslo ima kazalko: **struja** glej tudi tok.

⁸ Geslo pospešnik ima kazalko: **pospešnik** glej akcelerator. Slovensko-nemški del: **akcelerator** /.../ der Accelerator.

⁹ Geslo okvara ima kazalko: **okvara** glej defekt.

¹⁰ Geslo gostotomer ima kazalko: **gostotomer** glej denzimeter.

¹¹ Geslo signal v nemško-slovenskem delu: **signal**, **das** znamenje, signal, v slovensko-nemškem: **signal** /.../ glej znamenje.

¹² France Tomšič, *Nemško-slovenski slovar*, Ljubljana 1970: **Arbeitsfähigkeit** f delozmožnost.

¹³ Glej opombo 12: **Leistungsfähigkeit** f zmogljivost.

¹⁴ Besede **Ausgleichgehäuse** ni v nemško-slovenskem slovarju, navedenem pod opombo 12.

¹⁵ Glej opombo 12: **Differentialgehäuse** n okrov diferenciala.

¹⁶ Glej opombo 12: **Auslassventil** n izpušni ventil.

¹⁷ Besede **Auspuffventil** ni v nemško-slovenskem slovarju, navedenem pod opombo 12.

5. Veliko plast besedja obsegajo nove besede.¹⁸ Za pomenko delov avtomobila in nadpomenko priprava se med besedotvornimi možnostmi izpeljave nenavadno pogosto pojavljajo nove besede s pripono **-ač**: **drezač, preizkuševач kompresije, prekinjač, razmikač, razvrtač, rezkač, uplinjač**. Primerjava s slovenskim pravopisom iz leta 1920, Pleteršnikom in Slovarjem o pogostosti te pripone bi pokazala, če določen čas kakšni priponi daje prednost, vendar to presega okvir tega sestavka. Mogoče je pogostosti te pripone botroval vpliv srbščine in hrvaščine. Konkurenčna pripona k temu besedotvornemu pomenu je **-(n)ik** in **-alo**. Iz primerov ni mogoče razbrati, ali je jezikovni sodelavec razpoznal pomensko razliko med pojmovno skupino leksemov s pripono **-ač**, **-(n)ik** in **-alo**.¹⁹ Primeri s pripono **-(n)ik**: **vzvojniki, vzratniki, zakovniki, zaskočniki**. Med njimi se pojavi tudi v računalniškem izrazju danes zelo pogosta beseda **vmesnik**. Kakšen je bil njen pomen v tem Slovarju, bi presodil terminolog zgodovinar. Primeri s pripono **-alo**: **naravnalo, privijalo, varovalo**. Pripona **-je** je bila ena od pripon, s katerimi se je izražalo skupno ime: **obročje**. Nove so tudi sestavljenke **medosje, medroglje, predležje, protimatica**.

Dokaj pogosto je kot način za tvorjenje novih besed uporabljeno zlaganje. Količinska podlaga pojmov je pogojevala zloženke tipa **-meter, -mer**: **amperometer, ciklometer, denzimeter, tahometer; gorivomer, gostotomer, bencinomer,**²⁰ **okretomer, vzponomer**. Pojavljati se je začela tudi še danes zelo produktivna predpona **samo-**. Primeri: **samovozač** (najbrž v današnjem pomenu voznik, šofer), **samovžig, samozapiren**. Besede **vetrobran, avto** in **avtomobil** so prvič našle svoje mesto v slovarju. Takrat se je pričelo tudi še danes v avtomobilski terminologiji živo tvorjenje zloženek s številskim izrazom v prvem delu: **dvoblok, enoblok, trokolo**. Enako velja za predpono **ne...**: **nepreprašen, neprepusten (za vodo)**. Nekatere zloženke po nadpomenu pojmovne skupine svojih morfemskih delov delujejo izrazito moderno: **debelozrnat, ploskostožasti (zobnik), ploskostružnica, steklenotrd, legodržni locen**. Iskanje primernege ustreznika k nemškim izrazom je rodilo tudi sodobne zveze: **weißglühend** belo žareč.

Nemško-slovenski del kaže, da je bil prevajalec v zadregi posebno pri glagolu. Drugje si je pač lažje pomagal s pomenskima postopkoma metafora in metonimija, ki omogočata razvijanje pomenov. Primeri: **verkitten** zailiti, **versplinten** zatičiti, **veröllen** zaoljiti, **verbolzen** sesvoriti, **versteifen** utogniti, togniti, otožiti.

Vse navedene besede so nove. Ker se je terminološkemu odseku zdelo potrebno pritegniti besedoslovca in ker je bil Breznik edini sodelujoči s tega področja ter je v predgovoru omenjen prav v zvezi z novimi besedami, lahko z veliko gotovostjo sklepamo na njegovo odločilno vlogo in velik delež prav pri njih.

¹⁸ Kot dokaz, da so besede nove, služi njihova odsotnost v Pleteršnikovem slovarju in Slovenskem pravopisu 1920.

¹⁹ V zvezi s tem je zanimiva rešitev pri Ableiter: **Ableiter, der (beim Zweitaktmotor)** usmerjalnik, odvajač.

²⁰ Ob geslih **bencinomer** in **bencinovid** je zanimivo, da gesla **bencin** ni.

6. Del besedja Slovarja zajemajo tudi besede, ki so že v Pleteršnikovem slovarju, vendar so dobile nov pomen po metaforičnem in metonimičnem razvijanju pomenov. Podlaga za tovrstna pomenska postopka je bilo najpogostejše prevozno sredstvo v tistem času - kmečki voz. Take besede so: **ojnica**, **pesto**, **platišče**, **povodec**, **prema**, **sornik**.²¹ Tako se je širil pomen tudi pri besedi **oglavje**, ki ima v Pleteršnikovem slovarju pomen del klobuka. Njen pomen se je prenesel v avtomobilsko terminologijo: **oglavje valja** der Zylinderkopf. Danes pa je aktualna tudi v slovaropisju.²²

Primerjava besedja v Slovarju in v Pleteršnikovem slovarju: Za ugotavljanje širitve leksikalnega obsega avtomobilske stroke nam bo služila odstotna primerjava med zadevno leksiko, predstavljeno v Pleteršnikovem slovarju, in slovenskimi izrazi v Slovarju. Pri tem upoštevamo časovno razliko več kot 30 let med izidoma obeh del.

Podatki iz primerjave razmeroma obsežnih črk P in S ter črke z veliko prevzetih besed, črke A:

Črka P: Vseh besed v Slovarju je 130, od tega jih ni v Pleteršnikovem slovarju 20 (16 %). Te so: **pipeta za kisline**, **plamtišče**, **ploskostružnica**, **ponikljati**, **potrošnja**, **predležje**, **preizkuševalec kompresije**, **prekinjač**, **preobtežitev**, **pretik**, **pribor za krpanje pnevmatike**, **priključek**, **prikolica**, **pripirnik**, **prirobek**, **privijalo**, **prizema**, **prizemnik**, **protimatica** in **prtljažnik**.

Črka S: Vseh besed v Slovarju je 96, od tega jih ni v Pleteršniku 24 (17 %). Te so: **samovozač**, **samovžig**, **samozapiren**, **satelit diferenciala**, **sesvoriti**, **shema**, **signal**, **skliza**, **skliznik kretne matice**, **sklopka**, **skrinjica za baterije**, **smernik**, **snemljiv**, **sostik**, **spajalka**, **spajalnik**, **spajka**, **splat**, **spojnik**, **steklenotrd**, **stičnik**, **stikalo**, **stiskalka** in **stopalka**.

Črka A: Vseh besed v Slovarju je 10, od tega jih ni v Pleteršnikovem slovarju 8 (80 %).²³ Te so: **akcelerator**, **akumulator**, **amortizator**, **amperometer**, **armatura**, **avto**, **avtomobil** in **avtomatičen**.

Kot se iz številčnih podatkov vidi, je delež besed, ki jih ni v Pleteršnikovem slovarju, zelo velik. Tu gre za samo pomensko oziroma leksikalno prepletanje znotraj tehniške stroke same in tudi za iz realnosti izhajajočo potrebo, ki je povzročila, da so se te besede sploh pojavile. Velika razlika v številu vseh gesel v nemško-slovenskem delu in slovensko-nemškem (v nemško-slovenskem delu je 798 gesel več) pomeni

²¹ Podrobneje o tem glej vir pod opombo 3, str. 156.

²² Primerjaj *Slovenski pravopis*, Pravila, Četrta, pregledana izdaja (s stvarnim kazalom), Ljubljana 1994, str. 213: **oglavje** glava in zaglavje slovarskega sestavka, /.../.

²³ V zvezi s tem je smiselno omeniti besedi **aparat** in **areometer**, ki sta v Pleteršnikovem slovarju in tudi v tem Slovarju.

prednost, ki jo je imel nemški jezik pred slovenskim. Po štetju avtorice sestavka je v nemško-slovenskem delu 1739 gesel, v slovensko-nemškem pa 941.

Pomanjkljivosti: V uvodnem delu manjka podatek o številu gesel. Prav tako ni seznama krajšav in njihovih razvezav. Sicer pa teh ni veliko. Poleg že omenjenih oznak za spol se uporabljajo še slovnična oznaka za množino **pl.** in oznaka **glej**, ki napoveduje kazalčno geslo. Nastopa tudi oznaka **glej tudi**. Razmerje in funkcija med oznakama **glej** in **glej tudi** ni pojasnjena, vendar je iz obdelave gesel mogoče razbrati, da ima **glej** normativno, **glej tudi** pa informativno, obvestilno funkcijo. Primer: **črpalo**, **podtlačno** glej tudi vakuumaparat²⁴, **lak** glej tudi lešč. Da je funkcija oznake **glej** tudi obvestilna, kaže tudi to, da je izkazano povratno napotilo: **lešč** glej tudi **lak**, **vakuum aparat** glej tudi podtlačno črpalo. Nekajkrat povratna zveza ni nakazana: **kretati** glej tudi voditi; **material** glej tudi snov. Pri **voditi** in **snov** torej ni opozorila na **kretati** in **material**. Takrat je taka rešitev precej podobna tisti samo z **glej**.

Nekaj je tudi pravopisnih nedoslednosti: pisava **avtomatičen** je zapisana tudi kot **automatičen**²⁵, pisavo zloženek je najti na vse tri načine: skupaj, narazen in z vezajem: **vakuumaparat**, **vakuum zavora**, **kantilever-vzmet**.

Manjkajo nekatera gesla: **Ventilverschraubung**, **die** uvijek za ventil. Gesla **uvijek** ni.

Na besedah uporabnik pogreša naglas.

Sklep: Dvojezični strokovni slovar Avtomobil glede na obravnavo svojega besedja kaže, da je služil praktični rabi. Kljub majhnemu številu gesel v slovenščini in navedenim pomanjkljivostim je postavil ogrodje avtomobilističnega izrazja. To se kaže v velikem številu novih besed, za katere menimo, da so Breznikovo delo in ki danes oblikujejo osrednji, jedrni del izrazja te stroke. Pojav veliko novih besed dokazuje v terminološki stroki že navedeno predpostavko, »da je avtomobilsko izrazje /.../ eno najbolj gibljivih področij tehniškega izrazja.«²⁶ Sodelovanje Antona Breznika pri avtomobilskem Slovarju dopolnjuje njegovo podobo leksikologa in leksikografa.

²⁴ Geslo **vakuum aparat** najdemo pod geslom **aparat**; samostojno tega gesla ni najti.

²⁵ Nemško-slovenski del: **Ventil**, **automatisches** avtomatični ventil; slovensko-nemški del: **ventil**/.../ avtomatični /.../.

²⁶ Glej opombo 3, str. 160.

The Car (Avtomobil) – A Bilingual Terminological Dictionary and (Breznik's?) Neologisms Included

J E Z I K O S L O V N I Z A P I S K I 4 • 1 9 9 8

The German-Slovene and Slovene-German terminological dictionary The Car (Avtomobil) was published in 1928, with Viktor Skaberne as the main author. Despite the relatively small number of Slovene entries and some other shortcomings the dictionary set the framework for car and motoring terminology. The numerous neologisms which were probably coined by Breznik nowadays constitute the core vocabulary of this subject field. The emergence of many new words confirms the presumption that car and motoring terminology is one of the most diverse areas of technical vocabulary. Anton Breznik's participation in production of this dictionary provides further insight in his lexicological and lexicographical work.